

Владимир Димитријевић

Прећутана културна историја Срба

Издавач
Српски сабор *Двери*
Издавачка кућа *Catena Mundi*

Библиотека
Прећутано слово
друго коло, четврта књига

Аутор
Владимир Димитријевић

Наслов
Прећутана културна историја Срба

Уредници
Бранимир Нешић, Бошко Обрадовић

Уреднички во
Лидија Глишић, Никола Маринковић, Оливера Дуњић,
Владимир Димитријевић, Југослав Кипријановић

Лектура
Оливера Дуњић

Дизајн
Ксенија Јовић

Штампа
Штампариа *Драслар-партнер*,
Београд

Тираж
500

Владимир Димитријевић

ПРЕЋУТАНА
КУЛТУРНА
ИСТОРИЈА СРБА

Српски сабор *Двери*
Издавачка кућа *Catena Mundi*
Београд, 2012.

НАУЧИМО ПЈЕСАН ИЛИ НЕКОЛИКО РЕЧИ О ОВОЈ КЊИЗИ

Шта је то хришћанска култура

Народ који има Хиландар и Студеницу, Пећку Патријаршију и Грачаницу, фрушкогорску и овчарско-кабларску Свету Гору, народ Мирослављевог јеванђеља и „Слова љубве“, Јефимије и Стефана Високог, има одговорност не само да сачува, него и да преда сачувано. Ако је народ мистична заједница покојних, живих и нерођених, онда његова култура мора да буде култура континуитета. Основа нашег схватања о томе исказана је у огледу руског философа Ивана Иљина „Шта је то хришћански национализам“. Ево на чему почива културотворно прегнуће (превод припада потписнику ових редова):

„Културу не ствара један човек. Она је наслеђе многих људи, духовно међусобно уједињених. Свака два пријатеља у свом општењу образују извешан културни ниво и стварају извесне културне садржаје. Тако ствари стоје и у свакој породици, у сваком друштву, у свакој организацији, у сваком стаљеу и код сваког народа. Људи се не уједињују случајно један са другим: њих узајамно привлачи сличност материјалних и духовних интереса; из те сличности јавља се општење; дуготрајно општење увећава узајамну сличност, а ако општење има стваралачки карактер, узраста онда и узајамно привлачење, снажи се узајамна веза. Ту везу учвршћује традиција, која се предаје од поколења поколењу. Тако постепено настаје јединствена и за све заједничка култура.

Најдубље сједињење људи рађа се из духовне једнородности, из сродног душевно-духовног устројства, из сличне љубави према једноме и заједничком, из јединствене судбине, која људе повезује у животу и смрти, из једнога језика и из заједничке молитве. Управо такво је национално јединство људи. Национално осећање не само да не противуречи хришћанству, него од њега добија свој виши смисао и утемељење јер оно ствара јединство људи у духу и љубави и срца везује за оно највише на земљи – за дарове Светога Духа, који су даровани сваком народу и које сваки од њих преображава у историји и културном стваралаштву. Ето због чега је хришћанска култура на земљи остварива управо као национална култура и због чега национализам не подлеже осуди, него радосном и стваралачком примању.

Сваки народ има инстинкт, који му је дат природом (а то значи – (и) Богом), и дарове духа, које у њега излива Творац свега. Код сваког народа инстинкт и дух живе на свој начин и стварају драгоцену својеврсност. Сваки народ на свој начин ступа у брак, рађа се, болује и умире; по своме ленчари, труди се, газдује и одмара се; по своме тугује, плаче и очајава; по своме се смеши, смеје и радује; на свој начин хода и игра, на свој начин пева и ствара музику; по своме говори, декламује, прави досетке и беседи; по своме посматра, сазире и слика; по своме истражује, сазнаје, расуђује и доказује; по своме сиротује, твори милостињу и прима госте; по своме гради домове и храмове; по своме се моли и поступа херојски; по своме ратује, ... Он се по своме узноси и не пада духом; по своме се организује. Сваки народ има другачије, сопствено осећање правде и правичности; други му је карактер, другачија дисциплина; другачија представа о моралном идеалу; другачији политички снови; другачији државотворни нагон. Сваки народ има друкчије и особено душевно устројство и духовно-стваралачки акт. И сваки народ има нарочиту, национално-зачету, национално-порођену и национално-одстрадану културу.

Тако је због природе и историје. Тако је и у инстинкту, и у духу и у свему културном стваралаштву. Тако нам је свима дато од Бога.

И то је добро. То је прекрасно. И никад није било осуђено у Светом писму. Различите су траве и цвеће у пољу. Различито је дрвеће, вода и облаци. 'Друга је славу сунцу, а друга месецу, а друга звездама; и звезда се од звезде разликује у слави.' (1. Кор. 15, 41) Богат је прекрасан врт Божији; изобилан врстама, блиста у облицима, сија и радује нас многоликошћу. И сваком народу приличи да постоји, и да се украшава и да Бога слави на свој начин. И у самој тој разноликости већ се поје и узноси слава Творцу. И треба бити духовно слеп и глув да се то не би схватило. Мисао да се угаси та многоликост хвале, да се разори то богатство историјског врта Божијег, да се све сведе на мртав једнолики калуп, на 'униформу', на једнакост песка, на безличност после духовне разноликости, која је у свету већ просијала, могла би да се роди само у болесној души, од злобних, завидних грчева, или у мртвом и слепом мудријашењу. Таква плитка и простачка, противкултурна и сверазорна идеја била би сушта пројава безбожништва..."¹

Иван Иљин је хришћански национализам сматрао надасве културотворним осећањем и говорио је, јасно и гласно:

„То је осећање:

- да је мој народ добио дарове Духа Светога;
- да их је примио својим нагонским чувствилиштем и на свој начин их стваралачки преобразио;
- да је као последица тога његова снага изобилна и призована на велика, културотворна дела у будућности;
- да зато мом народу приличи културно самостајање, као залог величине (Пушкин), и независност национално-државног постојања.

И у том осећању, истинитом и дубоком, хришћанин је у праву и не подлеже осуди. То осећање обавија сву душу његову и оплодотворава његову културу.

Национално осећање је љубав према историјско-духовном облику и стваралачком акту свог народа. Национализам је вера у богоблагодатну силу свог народа и зато – и зато у његово

---

1 Превео ВД.

призивање. Национализам је воља за стваралачки процват свог народа у даровима Духа Светога. Национализам сагледава свој народ пред Лицем Божијим, сагледава његову душу, његове таленте, његове недостатке, његову историјску проблематику, његове опасности и његове сабласти. Национализам је систем поступака који проистичу из те љубави, из те вере, из те воље и из тог сагледавања.

Ето због чега истински национализам није мрачна, анти-хришћанска страст, него духовни огањ, који човека узводи према жртвеном служењу, а народ духовном процвату.“

Иљин је такође јасно указивао на чињеницу да национализам не значи мржњу према другим народима. Напротив:

„Национализам човеку отвара очи и за националну самосвојност других народа; он учи да се не презиру други народи, него да се поштују њихова духовна достигнућа и њихово национално осећање; јер и они учествују у даровима Божјим и они су их преобразили на свој начин. ... Може ли се волети своја Црква, а да се не презиру друге вероисповести? Наравно, може се. И, гле, овај хришћански племенити дух могућ је и у национализму.

Може ли се волети своја породица, а да се, као последица тога, не гаје осећања мржње и презира према другим породицама? И, гле, тај хришћанско-братски дух могућ је и код национално мислећих људи. Управо тај дух и лежи у основи хришћанског национализма.“

О томе је, сасвим у духу хришћанског погледа на свет, писао и србски² културолог Владимир Вујић, истичући да сваки

2 Од самих почетака свог књижевног рада потписник ових редова пише придев „србски“ етимолошким правописом, држећи се става Светог Николаја Жичког из његовог завештајног дела „Србски народ као Теодул“, као и начина на који је овај придев писао блаженопочивши владика будимски Данило. Разлог је једноставан – овај древни народ је, од древности своје, „Срб“, а кад се пише „србски“ то се јасно види („српски“ има везе са оруђем за жетву, а „србски“ са часним хришћанским народом Европе, чијој је прећутаној културној историји ова књига посвећена). Као што у фонетском правопису има одступања тамо где је смисао угрожен, тако је и овде одступање плод једне битијне, надправописне околности.

народ мора стваралачки да одговори на изазове света у коме живи; ако у томе не успе, следи му судбина „фелаха“, биолошке шљаке коју обликују империјалне силе, лишавајући је права на духовно постојање. Зато је и указивао на то да србска култура мора бити свесна своје напетости – између Растковог бекства у манастир и Доситејевог бекства из манастира. Али указивао је и на то да су старе форме национализма, оног епског и патријархалног, неспособне да рађају нову културу, а да се све вредно из њих може и мора преузети – под условом стваралачког преображавања, у складу са захтевима новог времена.

Рат против сећања и ми данас

Имамо право на самобитност; имамо право стваралаштво; имамо право на свој глас у чудесном хору народа Божијих. И ми ниједан други народ не мрзимо. И свим народима желимо да заувек цветају и напредују у својој културној самосвојности. И не тражимо за себе ништа од онога што не бисмо дали другима. Но, не заборављамо у каквом добу живимо. А то је доба рата у култури. Глобализам, као нови тоталитаризам, жели да разгради све традиционалне вредности, да распамети људе и разори све симболе од којих су народи миленијумима живели. О томе Миодраг Павловић, један од наших најкултурнијих савремених песника, каже у песми „Научите пјесан“:

Кроз каква друштва треба још проћи,
кроз какве људске видике,
кроз злоходнике, пауке-војнике,
кроз шуме пошасника,
кроз уши доушника,
треба још ићи уз раме дволичника,
с напасником облачити самуре,
с цариником завлачити руке у мошње,
гледати пандуре како бију по кичми!
Свуда се дигли борци против откровења
и јашу велике коње, вребају крв,
засадају праведнике и сваког ко се јави

између човека и бога, на брвну.
Куда ће они што се клоне звери?

Браните се! Научите песму!
Уђите кроз гусле у мраморно око,
певајте, орите се, појте
и стојте мирно кад се зачује питање
ко ће међу вама да затвори врата,
славословите док се храму не пробије теме,
стаклени прозор нек се обрати мору
док не проклија сиње срце,
жаморите, жуборите, роморите,
нека вас нађе светло као срп своје снопље,
као што мученичка крв нађе своје копље,
ускликните, утројте, узхвалите,
док се и лобањи не отвори горњи вид
и песма не покуља на слеме,
попевајте, коледајте,
усред овог рата који сећање брише
научите пјесан, то је избављење!

То је, дакле, наше доба: доба рата који брише памћење. А култура је памћење које се преноси с поколења на поколење да би потомци и духовно личили на своје претке. Зато морамо неодступно сведочити да је и данас могуће „научити пјесан“, а да србско друштво неће бити отворено попут уличног контејнера (како нам намећу сорошевски глобалисти, који се стиде свега предачког у себи), него друштво отвореног ума и срца.

О чему је, онда, ова књига?

Ако све ово знамо (а знамо, видимо, на кожи својој осећамо), онда је смисао књиге коју читалац има у рукама да нас подсети на људе који су у страшном по Србе 20. веку (а неки и на почетку 21. столећа) чували континуитет оне „пјесни“ која нас спасава од избрисаног сећања. Потписник ових редова

годинама настоји да укаже на посленике који су, иако прећутани и маргинализовани, свагда спремно сведочили којим путем кроз беспућа, у чије тмине су нас бацили они што су желели да нас распамете и одвоје од самих нас. У последњих неколико година он је у часописима какви су „Двери српске“, „Печат“ и „Геополитика“ и на разним сајтовима објавио низ огледа и записа о бакљоношама српске самосвести и кад су му „Двери српске“ и издавачка кућа „Катена мунди“ понудили да објави своју књигу, он се без двоумице определио за ову збирку огледа, под насловом „Прећутана културна историја Срба“. Она је прећутана зато што су делатници овде представљени – зловољом оних који су имали власт у политици и култури – били бачени на маргине (или су, пак, као у случају Ракића и Винавера, важни аспекти њиховог деловања, попут жртвовања за Родину, сурово уклањани са обзорја читалачке перцепције и тумачени острашћено одречно, као у случају Дучића, „дражиновца“).

Прећутано, забрањено, склоњено од очију јавности, а важно, упутно, потребно, неопходно не само као пуко бележење прошлог, него као права оставштина за будућност.

И не само књижевност, философија, реч као оружје и оруђе, него и музика (Недовић и Пјеговић), државотворство (Небојша Крстић), сектологија (Александар Сенић), издаваштво (Владимир Димитријевић). Све је то, у најлепшем смислу речи, култура јер је извирало из дубина народне душе и било призивано многим гласовима из тамног вилајета прогнаних, а истинских, општих потреба, јер је имало црту насушности и свагдашње спремности на жртву.

Једна посебност: неке од ових огледа писао сам док су људи о којима сам говорио били живи. Такви су „Витез Високе Србије“, о Марку С. Марковићу, и „Предраг Р. Драгић Кијук: сведок светог остатка Срба“. Разлог је био крајње једноставан – србски народ о својим људима велике вредности најчешће говори добро само кад се упокоје, а Марко и Предраг били су достојни поштовања и указивања на њихово дело за живота, поготову што су их србфоби у Србству упорно прећуткивали.

Зато сам и писао овакве текстове док су Марковић и Драгић могли да их прочитају. Из чисте захвалности, и у име свих који су им били захвални.

О распореду огледа и записа

Огледи и записи у овој књизи дати су хронолошким редом, онако како су људи о којима је у њима реч извршавали своју дужност на земљи и прелазили границу која Ово Овде дели од Оног Тамо, на коме Ово Овде почива. Прво, дакле, Милан Ракић и Јован Дучић, па онда Владимир Вујић и Станислав Винавер. Затим „шумадијски Орфеји“ Драгиша Недовић и Обрен Пјеговић. Ту је и монах Митрофан Хиландарац, са Атоса на небо пресељен 1999, непосредно после бомбардовања Србије. Онда убијени због отачаствољубља Небојша М. Крстић, па прерано отишавши Александар Сенић. „Контроверзни“ (значи – самостално мислећи) Драгош Калајић. Па записи о онима из преступне 2012, која нас посети тешким губицима: Марко С. Марковић и Кијук, наш Кијук, човек који је велики део живота провео откривајући потонуле континенте србске културе (нарочито оне у расејању) и без чије подршке многих од овде обрађених тема не би ни било.

Потписник ових редова се искрено нада да ће књига наћи пут до читалаца и да ће је они читати с пажњом и љубављу, под чијим крилима је, иако грешном и трошном руком, писана. Научимо пјесан – то је избављење!

*Њо Малој Госпојини 2012. л. Г.
Владимир Димитријевић*

ИЗБОР КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

1. Иван Иљин: У потрази за праведношћу/ Хришћанско – политички есеји о историји, друштву и култури, Светигора, Цетиње, 2001.
2. Јован Пејчић: Милан Ракић на Косову, КОНРАС, Београд, 2006.
3. Јован Дучић: Верујем у Бога и Српство, Златна књига, Лесковац, 2009.
4. Косово-Земља Живих 1389–1989, Ђелија Пиперска, Београд, 1989.
5. Милан Радуловић: Модернизам и српска идеалистичка философија, Институт за књижевност и уметност, Београд, 1989.
6. Александар А. Миљковић: Један заборављени српски писац/ Оглед о књижевнику Владимиру Вујићу, Погледи, Крагујевац, 14. јануар 1994. године
7. Владимир Вујић говори, Идеје, Београд, 16. март 1935.
8. Владимир Вујић: Наш нови национализам и Европа, Идеје, Београд, 6. април 1935.
9. Миша Николић: Сећање на „витеза духа“, Искра, Бирмингем, 1. јул 1990.
10. Ребека Вест: Црно јагње и сиви соко, Моно и Мањана, Београд, 2004.
11. Цитат Винавер (приредио Гојко Тешић), Културни центар Београда 2007.
12. Гојко Тешић: Зли волшебници 1–3/Полемике и памфлети у српској књижевности 1917–1943, Слово љубве, Матица српска, Београдска књига, Београд – Нови Сад 1983.
13. Драган Алемпијевић: Драгиша Недовић: Само нек се песма врти, није важно ко је потписан, „Глас недеље“, 17. фебруар 1999.

14. Монах Митрофан Хиландарац: Оставштина за будућност, Издање пријатеља, 2009.
15. Старац Митрофан Хиландарац: Светогорски дневник, Бард-фин, Београд, 2011.
16. Небојша Милутиновић Крстић: Политика и образ/ За васкрс распетог Србства, Издавачки дом Образ, Београд, 1993.
17. Александар Сенић, У рату за душу, Издање мајке, Чачак, 2005.
18. Драгош Калајић: Смак света, Накладни завод Матице хрватске, Загреб, 1979.
19. Предраг Р. Драгић Кијук: Еристички есеји, Српска књига, Рума, 2007.
20. Марко С. Марковић: На смрт осуђени/ Срби од стварања Југославије до Сребренице и Косова, Легенда, Чачак, 2007.

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Владимир Димитријевић је рођен 16. марта 1969. у Чачку, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на Филолошком факултету Универзитета у Београду 1994. на групи за Српску књижевност и језик са општом књижевношћу. На истом факултету је и магистрирао 2010. Аутор је четрдесетак наслова и приређивач стотинак зборника из различитих области, почев од књижевне критике, преко сектологије до истраживања односа православног хришћанства и римокатолицизма. Трајно интересовање му је и прећутана и из идеолошких разлога забрањивана србска књижевност.

Овог, 2012. лета Господњег навршило се двадесет година од када је објавио свој први зборник, „Кроз огањ апокалипсе“, чиме је започео његов књижевни рад.

САДРЖАЈ

Научимо пјесан или Неколико речи о овој књизи	5
Речи оклопљене делом: Ракић и Дучић	13
На трагу Светог Саве и Шпенглера: Владимир Вујић, философ културе	24
Сташо, Србине: О родољубљу Станислава Винавера	32
Шумадијски Орфеји: Драгиша Недовић и Обрен Пјеговић	41
Слога, данас и овде: Поруке једног светогорца	54
Заточник Чегарског завета: Сећања на Небојшу М. Крстића	60
Витез на бранику светиње: Александар Сенић	85
Мислилац на граници: Драгош Калајић	97
Владимир Димитријевић о Владимиру Димитријевићу	110
Сведок светог остатка Срба: Предраг Р. Драгић Кијук, истинословац	113
Витез Високе Србије: Марко С. Марковић	171
На крају ове књиге	201
Избор коришћене литературе	203
Белешка о аутору	205

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(497.11)
323.153:008(=163.41)
316.75(497.11)

ДИМИТРИЈЕВИЋ, Владимир, 1969-
Прећутана културна историја Срба /
Владимир Димитријевић. - Београд : Српски
сабор Двери : Catena Mundi, 2012 (Београд :
Драслар-Партнер). - 207 стр. ; 21 см. -
(#Библиотека #Прећутано слово / Српски сабор
Двери ; #коло #2, #књ. #4)

Тираж 500. - Белешка о аутору: стр. 203-204.
- Напомене и библиографске референце уз
текст. - Библиографија: стр. 203-204.

ISBN 978-86-7964-026-0 (ССД)

а) Културна историја - Србија б)
Национални идентитет - Културни аспект -
Срби
COBISS.SR-ID 193990668